

Povědomí o týmu a správná poloha

Tým je skupina lidí spojených společným účelem. Skupina nemusí nutně představovat tým. Týmy mají obvykle členy s navzájem se doplňujícími dovednostmi a vytvářejí synergii prostřednictvím koordinovaného úsilí, které každému členu umožňuje maximalizovat své silné stránky a minimalizovat své slabé stránky.

Naresh Jain (2009) navrhuje tuto definici: „Členové týmu se musí naučit, jak si navzájem pomáhat, tj. pomáhat ostatním členům týmu realizovat jejich skutečný potenciál a vytvářet prostředí, které každému umožní překročit svá omezení.“

Potápěčský tým by měl sdílet společné schopnosti a hodnoty a měl by se vyznačovat nahraditelností všech svých členů. K tomu patří hlavně identické postupy a protokoly, soubory dovedností, zkušenosti, znalosti na podporu cíle, podobné konfigurace zařízení i další předpoklady. Důležitou součástí týmového potápění je uvědomění si schopností týmu, fyzického a duševního stavu a připravenost chránit, podporovat a posilovat jednotlivce v týmu. Je běžnou praxí, že úkoly jsou rozděleny mezi jednotlivé členy týmu. Jedná se např. o primární navigaci, ovládání navijáku, vypouštění bóje na hladinu, obsluhu kamery a zvládání dekompresní strategie. Všichni členové týmu by měli být v těchto úkolech snadno nahraditelní, proto by všichni členové týmu měli dokázat provést jakýkoli úkol a v případě potřeby jej převzít.

*Rád přirovnávám solidní potápěčský tým k jakémusi **kolektivnímu mozku**, který se vzájemně ovlivňuje a hladce spolupracuje, čímž se významně posiluje každý jednotlivý potápěč o sílu plynoucí ze všech členů týmu. Kolektivní mozek může provádět úkoly a zajišťovat takovou úroveň bezpečnosti a pohodlí, jaká není v možnostech jediného rekreačního potápěče, díky čemuž je týmové potápění dokonalým nástrojem pro cíleně zaměřené potápění.*

Potápění může a mělo by být typicky týmovou činností, pro mě je zaměření týmu základem a velkým přispěvatelem k bezpečnosti, pohodlí a úspěchu během cíleného potápění.

J. P. Bresser, instruktor potápění pro průzkumy pod vodou

Viděli jste někdy **rojení špačků**? Stovky, někdy i tisíce těchto ptáků létajících společně ve vířícím, neustále se měnícím uskupení, přičemž všichni mění směr prakticky ve stejném okamžiku. Jak může roj ptáků létat jako jeden a koordinovat tak komplikovanou choreografii s dokonalou synchronizací? Dá se snad pochopit, jak jeden špaček ví, že se má otočit, když se jeho soused otočí, protože jsou blízko u sebe a vidí na sebe, ale jak se stovkám nebo tisícům špačků podaří otočit současně, když jsou ptáci na opačných koncích hejna odděleni docela velkou vzdáleností? To je úplná záhada, že ano? My sice nejsme špačci a náš „roj potápěčů“ bývá omezen na hrstku jedinců, ale co když se nám bez nějaké zvláštní choreografie bude dařit ponořit se do vody všichni stejným způsobem, vzájemně se zrcadlově pohybovat a plnit potřebné úkoly, kterými se podporuje každý jedinec umístěný na správném místě a ve správné poloze? Nebude snad příjemnější a bezpečnější umět zaujmout vhodnou polohu a správně komunikovat o předvídatelném plánu a/nebo zmírňovat rizika, kdyby nastala neočekávaná situace?

Během našeho potápěčského výcviku postupně měníme uvědomování si sebe sama a zaměřujeme se na zvládnutí základů našeho zpočátku nestabilního „domečku z karet“, přičemž se jedná hlavně o ovládání dýchání a vztlaku, zaujímání správné polohy a používání vhodné techniky pohonu. Přeneseně, a v tomto případě s jiným druhem křídla, se učíme létat. A protože se mistrovství získává pouze praxí, pozorně sledujeme a následujeme svého průvodce a obracíme svou pozornost směrem ven – při tom si více užíváme okolního prostředí a společnosti ostatních a „letíme“ vzdálení několik metrů od sebe v trojrozměrném podvodním světě. Tým a uvědomování si své vlastní existence jsou dva pojmy, o kterých jsme zatím příliš nepřemýšleli. **Jsme prostě skupina jednotlivců**, kteří se potápějí na stejném místě ve stejnou dobu a nemají moc ponětí o vybavení svého „kolegy“, o úrovni jeho dovedností nebo zvládnání postupů v nouzových situacích, které se mohou lišit od toho, co jsme se učili během předchozího výcviku. Komunikace během takového ponoru je spíše řetězem reakcí a očekávání nějakých náhodných „OK“ nebo „Podívejte se na toto“, dokud něčí tlakoměr nezačne signalizovat, aby se všichni vrátili nahoru. Pokud by se po cestě jeden potápěč ztratil, naučili jsme se, že máme po něm minutu pátrat, a potom se vynořit. Celé

toto líčení je ukázkou špatně naplánovaného ponoru neuspořádanou a nebezpečnou skupinou potápěčů. Doufejme, že nikdo neskopne náhodně sousedovu masku při svém nečekaném obratu, aby se pak začal divit „kam v tom podmořském světě“ zmizel jeho kolega.

Týmové potápění má splňovat dva hlavní účely, a sice zajišťovat bezpečnost a vzájemné doplňování jednotlivých členů. Dodržování **bezpečnosti** se plní, když se přiměřený počet potápěčů (maximálně dva až tři, čtyři jsou již dva týmy po dvou) spojí, aby společně řešili jakýkoli problém, např. poruchu zařízení, složitou navigaci nebo řešení problémů životního prostředí. Doporučení mít všeho raději více se netýká pouze potápěčské výbavy, ale také počtu mozků a párů očí, které jsou k dispozici pro řešení jakékoli situace. Některé ponory, jako jsou dekompresní ponory, vyžadují, aby potápěči prováděli vzájemně své činnosti zrcadlovým způsobem jako součást postupu, který se naučili během výcviku. Potřeba **vzájemného doplňování** nastane, když se potápěči stanou na sobě závislími a jsou jim přiděleny různé role a úkoly, aby dokončili dané úkoly. Prostředí nad hlavou je dobrým příkladem, kdy jeden potápěč, který má na starosti rozvinutí a umístění šňůry, se může dívat dopředu a druhý se naopak dívá dozadu, aby zjistil, kde by se mohla šňůra zachytit nebo dokonce přetřhnout a aby bleskově zasáhl.

Bez ohledu na konfiguraci ponoru, celý ponor tým naplánuje, provede jeho vizualizaci, podle plánu jej uskuteční a respektuje skutečnost, že kterýkoli člen týmu může ponor kdykoli a z jakéhokoli důvodu odvolat. Jedná se o něco více než jen o zlaté pravidlo, je to nutná pojistka.

Povědomí o týmu a udržování správné polohy je naprosto zásadní pro zajištění bezpečnosti jednotlivých členů a pro umožňování dobré komunikace. Toto povědomí je posilováno vzájemným poznáním jeden druhého, např. schopností každého člena dokázat si představit a pochopit, díky zkušenostem z minulosti, co může nastat jednak pro jedince, tak i pro celý tým. Netřeba dodávat, že by povědomí potápěče nemělo být rozptylováno špatným vztlakem, nesprávnou polohou nebo nemožností či neschopností snadno

komunikovat jeden s každým tváří v tvář.

Udržování správné polohy velmi podporují hlavní esa z našeho Domečku z karet, tj. ovládnání dýchání a vztlaku, vhodná poloha těla ve vodě a účinné techniky pohonu, jak jsme o tom psali již dříve ve stejnojmenné sérii článků. Schopnost udržovat správný odstup vedle sebe – na vzdálenost paží nebo na vzdálenost poloviny těla jeden za druhým – zvyšuje rychlost odezvy, když nastane problém. Možnost vizuálně lokalizovat členy týmu pouhým otočením hlavy nebo prostřednictvím pasivní světelné komunikace, aniž byste se museli neustále otáčet, je zárukou, která zabrání kopnutí do masky kolegy nebo poškození prostředí. Schopnost postavit se proti sobě při stoupání a klesání a využívat prostředí pro bezpečnost týmu zlepšuje komunikační postupy a umožňuje vhodný řetězec reakcí, pokud by jeden člen týmu měl např. závrať nebo jakoukoli závalu na svém vybavení. Využití prostředí pro potenciální fyzickou podporu je také součástí povědomí o týmu: například použít šňůru spojující závaží a bójku místo nechat se volně unášet přibližně správným směrem, možnost nasadit nafukovací signalizační bójku (SMB) v hloubce, aby se podpořil týmový výstup a zároveň dostala informace o umístění týmu na hladinu dříve než později.

Komunikace v týmu spočívá na společném jazyku, který je potřeba se před ponorem naučit, procvičit a ověřit. Po několika cvičných ponorech se tým naučí mluvit jedním hlasem. Pokud se tým změní, hlas by se neměl lišit. To je paradoxně jeden z hlavních rozdílů mezi světem rekreačního a technického potápění – zatímco většina rekreačních potápěčů dostává instruktáž týkající se podvodní komunikace, která se zpravidla liší od jednoho místa k druhému, v komunitě technických potápěčů se většinou prosadil jeden společný mezinárodní jazyk, nezávislý na školicí agentuře. Jakmile jste pod vodou, slova se už nevyslovují, ale komunikace probíhá jinými prostředky: ručními signály, psaním, světelnými signály a dotykovými kontakty. Velká část skutečné komunikace však zůstává nevyřčená, což nás přivádí zpět k základům povědomí o celém týmu. Většina z nás má nějakého speciálního kolegu, se kterým se rádi potápíme,

protože víme, co od něj můžeme očekávat, co hodlá udělat, aniž bychom se jej museli nějak konkrétně dotazovat. Tato schopnost „vidět za masku“, tzv. číst ostatní členy týmu, využívat prostředí a chápat, jaká je současná situace a jak na ni reagovat, nepřichází jako zázrak – chce to čas, praxi a pokoru. Některé okruhy kritických dovedností prováděné jako součást tréninků zdůrazňují schopnost týmu vyrovnat se s jakoukoli náročnou situací.

Většina potápěčských agentur nabízí kurzy **sólo potápění**, při kterých se zpravidla trvá na nadměrném rozsahu vybavení a dalších (rozšířených) bezpečnostních postupech. Někteří potápěči budou samozřejmě namítat, že někdy je bezpečnější potápet se sám než ve špatné společnosti, jenže to není bohužel pravda. Rozdíly ve vzájemných přístupech mezi potápěči by se měly řešit před ponořením na hladině, abychom pochopili, co způsobilo, že společnost byla na první pohled „špatná“. Většinou se odpověď týká některého z potápěčských základů, který tomu či onomu jedinci chybí, někdy se odpověď týká špatné komunikace, přípravy a plánování ještě předtím, než kdokoli ponořil špičku ploutve do vody.

Potápění je spíše o odhodlání dosáhnout nějakého cíle společně, tedy ne o tom, abychom něčeho velkého dosáhli sami. Setkání je začátek, zůstat spolu je pokrok a potápet se jako jeden sehraný tým je úspěch. Antropologové obdivují pozoruhodnou schopnost špačků udržovat soudržnost jako skupina ve vysoce nejistých prostředích s omezenými, i když hlučnými informacemi. Nastane-li nějaká nejistota, interakce s malým počtem sousedů optimalizuje rovnováhu mezi soudržností a úsilím jednotlivce.

O autorce

[Audrey](#) se zabývá průzkumem jeskyní a je instruktorkou technického potápění. Specializuje se hlavně na

výuku základů správného potápění s lahvemi po stranách těla a na nácvik jeskynního potápění v Evropě a v Mexiku.

Mezi potápěči je rovněž známá díky svým fotografiím z podvodního světa, na kterých zachycuje technické potápěče ve velkých hloubkách a v jeskyních. Její snímky zveřejňují časopisy jako *Wetnotes*, *Octopus*, *Plongeur International*, *Perfect Diver*, *Times of Malta*, *SDI/TDI*, a také se objevují v publikacích DAN (Divers Alert Network).

Překladatel: [Klement Hartinger](#)